

**ԹՈՒՐՔԻԱՅՈՒՄ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆ, ԱՊԱՍՏԱՆ ՀԱՅՅՈՂ
ԵՎ ԱՊՕՐԻՆԻ ԲՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՍՏԱՏԱԾ
ԱՆՁԱՆՑ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՇՈՐՁ**

1999 թ. Թուրքիան երկար բանակցություններից հետո վերջապես հայտնվեց Եվրամիությանն անդամակցելու հավակնորդ երկրների ցուցակում: Սակայն մինչև անդամակցելը Թուրքիան Եվրամիության պահանջները բավարարելու հարցում լուրջ դժվարությունների առաջ կանգնեց: Բացի մարդու իրավունքների որոշակի նորմերից, տնտեսական ու քաղաքական ասպարեզներից, Թուրքիան պետք է նաև վերանայեր իր քաղաքականությունը երկրում ապօրինի բնակություն հաստատած, ապաստան հայցող և փախստական անձանց վերաբերյալ և կարգավորեր երկրում միգրացիոն իրավունքներն ու համապատասխանեցներ ԵՄ Կոպենհագենի և Ժնևի կոնվենցիաներով սահմանվող ստանդարտներին: Իսկ սա բխում է ԵՄ շահերից մույնպես, քանի որ Թուրքիայի՝ Եվրամիությանն անդամակցելու դեպքում Եվրամիության սահմանները կընդլայնվեն դեպի Արևելք՝ Սիրիա, Իրան և Իրաք, որտեղ դեպի Թուրքիա արտագաղթողների, Թուրքիայից ապաստան հայցողների և այստեղ ապօրինի բնակություն հաստատածների թիվը շատ բարձր է: Իսկ Թուրքիայի տարածքը շատ հաճախ օգտագործվում է որպես տարանցիկ տարածք դեպի Եվրոպա անցնելու համար:

Մույն հոդվածը նպատակ ունի ուսումնասիրելու Թուրքիայում ապօրինի բնակություն հաստատած և փախստական անձանց խնդիրները, առավել ևս որ նրանց շարքերում կան նաև ապօրինի բնակվող հայեր, և այս փաստը հաճախ օգտագործվում է թուրքական իշխանությունների կողմից քաղաքական միտումներով:

Հոդվածի համար աղբյուր են հանդիսացել 2008 թ. Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովի մարդու իրավունքների հանձնաժողովին կից կազմված «Ապաստան հայցողների, ապօրինի բնակություն հաստատածների և փախստականների խնդիրների ուսումնասիրման հանձնաժողով»-ի հրատարակած զեկույցը¹, որը թեպետ որոշակիորեն կողմնակալ է, այսուհանդերձ, 2 տարվա ուսումնասիրությունների արդյունքում բավականին կարևոր տվյալներ է ներկայացնում: Բացի այս որպես աղբյուր ուսումնասիրվել է UNHCR-ի «Ապօրինի միգրացիան և ապաստանը Թուրքիայում» զեկույցը², Միգրացիայի միջազգային կազմակերպության տվյալները, թուրքահայ լրագրող Ալին Օզինյանի հետազոտություն-

նը Թուրքիայում ապօրինի բնակվող հայ աշխատանքային միգրանտների վերաբերյալ³, ինչպես նաև մամուլի հրապարակումներ:

Թուրքիան իր հարևան մի շարք երկրների՝ ինչպես օրինակ Սիրիայի, Իրանի և Իրաքի հետ ունի առանց վիզայի ռեժիմ, ինչի հետևանքով նշված և մի շարք այլ երկրներից Թուրքիա տարեկան մուտք են գործում հսկայական թվով մարդիկ տարբեր նպատակներով: Թուրքիա մուտք գործող խոշոր խմբերը կարելի է բաժանել 3 մասի.

1. մարդիկ, որոնք Թուրքիա են գալիս բնակվելու նպատակով,

2. նրանք, ովքեր Թուրքիա են ժամանում ժամանակավորապես աշխատելու՝ հիմնականում Եվրոպայից, ըստ որում և՛ թուրքեր, և՛ ոչ թուրքեր,

3. մարդիկ, ովքեր Թուրքիա են մուտք գործում 3-րդ երկիր անցնելու նպատակով, որոնց մեջ մեծագույն մաս են կազմում աֆրիկացիները, Իրաքի և Իրանի բնակիչները:

Իրանական հեղափոխությունը, քաղաքական խառնաշփոթը Սիջին Ասիայում, սառը պատերազմի ավարտը և Թուրքիայի աշխարհագրական դիրքի տարանցիկ գոտի հանդիսանալու հետևանքով Թուրքիան այս բոլոր իրադարձությունների կրողը դարձավ և վերածվեց ապաստան փնտրողների համար առաջին երկրի:

Իրանցիները Թուրքիայի փախստականների շարքում իրենց բանակով առաջին տեղն են զբաղեցնում: Նրանց առաջին մեծ ալիքը դեպի Թուրքիա սկսեց գալ իրանական հեղափոխությանը հաջորդող փուլում և Իրաք-Իրանյան պատերազմի ժամանակ, երբ Թուրքիան թույլատրեց իրանցիներին, Խոմեյնիի ռեժիմից փախչելով, ժամանակավորապես ապաստանել Թուրքիայում և առանց վիզայի ռեժիմ հայտարարեց Իրանի հետ: Այդ ժամանակ մոտ 1.5 մլն իրանցիներ են տեղափոխվել Թուրքիա⁴: Ներգաղթածներից միայն մի փոքր մասն է մնացել Թուրքիայում, իսկ մնացած մասը տեղափոխվել է դեպի եվրոպական երկրներ և Հյուսիսային Ամերիկա:

Իրաքցիները Թուրքիայի փախստականների 2-րդ մեծագույն խումբն են կազմում: Տարբեր գնահատականներով Իրաք-Իրանյան և Պարսից ծոցի պատերազմների ժամանակ՝ 1988-1991 թթ.-ին, մոտ 600.000 Իրաքի բնակիչներ են տեղափոխվել Թուրքիա, որոնց մեծագույն մասը՝ քրդեր⁵:

2008 թ. ԹԱՄԺ ապաստան հայցողների, ապօրինի բնակություն հաստատածների և փախստականների խնդիրների ուսումնասիրման հանձնաժողովի տվյալների համաձայն Թուրքիայում 2008 թվականին 20 հազ. 668 ապաստան հայցողների հայցը բավարարվել է, և նրանք ստացել են փախստականի կարգավիճակ⁶: Ըստ զեկույցի՝ վերոնշյալներից 8 հազ. իրաքցի են, մոտ 6 հազ.՝ իրանցի, 4 հազ.՝ աֆղանցի,

1500-ը՝ Սոմալիի և 455-ը՝ 55 տարբեր երկրների քաղաքացի են: 2008 թ. Թուրքիա մուտք գործած իրաքցիներից և իրանցիներից 11 հազ. 819 մարդ է դիմել ապաստան ստանալու հայցով, իսկ 2009 թ.-ին՝ 6 հազ. 652 մարդ: Իրաքցիների և իրանցիների մեծ մեծ քանակությամբ Թուրքիա ներգաղթելու պատճառն այն է, որ Թուրքիան հարևան հարմար դիրք ունի, և այստեղ մուտք գործելու համար վիզայի անհրաժեշտություն չկա, և ցանկացած պարագայում կարելի է փախչել կամ ուղղակի տեղափոխվել Թուրքիա:

Վերոհիշյալ գեկույցում նշված է, որ 1995 թ. մինչև 2008 թ. ընդհանուր առմամբ 70 հազ. օտարերկրյա քաղաքացիներ դիմել են փախստականի կարգավիճակ ստանալու համար, և նրանցից 35 հազ. 571-ի հայցը բավարարվել է: Եթե այստեղ հաշվի առնենք այն տվյալը, որ ապաստան հայցողներից 20.668-ը միայն 2008 թվականին են ստացել փախստականի կարգավիճակ, ապա կտեսնենք, որ մնացյալ 14.000-ը փախստականի կարգավիճակ ստացել են մյուս 12 տարիների ընթացքում:

Ըստ վերջին գեկույցի՝ 1995 թ. մինչև 2008 թ. առաջին տասը ամիսը Թուրքիայում 127.000 ապօրինի բնակություն հաստատած իրաքցիներ են ձեռքակալվել⁷: Ապօրինի բնակվող իրաքցիների թիվը հատկապես աճել է 2001-2002 թվականներին՝ մինչև 20 հազ., իսկ այնուհետև այս թիվն աստիճանաբար սկսել է նվազել, մինչև 2006 թվականը, երբ այս ցուցանիշը հասավ 6 հազ., 2009 թվականին հասել է մինչև 9300-ի, իսկ այս տարի թվաքանակը նվազել է մինչև 3.814-ի: Սրանք մեծամասամբ Հյուսիսային Իրաքից են գաղթում, և նրանց մեջ մեծազույն տոկոսը կազմում են քրդերը կամ սուննի-շիա մշտական հակասությունների հետևանքով Իրաքը լքած մարդիկ⁸: Բոլոր 127 հազ. ապօրինի բնակվող իրաքցիները արտաքսվել են իրենց երկրները: Ինչ վերաբերում է Եվրոպային, ապա ԵՄ երկրներից մինչ օրս 200 փախստականի դիմում է ստացվել, որոնցից բավարարվել է 44-ը⁹:

1951 թվականի Ժնևի կոնվենցիայի համաձայն Թուրքիան ապաստան տրամադրելու հարցում աշխարհագրական սահմանափակում ունի, այսինքն՝ փախստականներ կարող է ընդունել միայն ԵՄ խորհրդի ամդամ երկրներից, իսկ մյուս երկրների ներկայացուցիչների ընդունման կարգը սահմանվում է այլ օրենքներով ու կոնվենցիաներով: Սակայն ցուցանիշները ցույց են տալիս, որ Արևելքից դեպի Թուրքիա հոսքը անհամեմատ ավելի մեծ է, քան Եվրոպայից: Այս խնդրին որպես լուծում Թուրքիայի՝ ԵՄ ինտեգրման ճանապարհին առաջադրված քայլերի շարքում նաև այս կետը վերացնելու հարցն է դրված, համաձայն որի ԵՄ պետք է Արևելքից դեպի Թուրքիա ներգաղթի բեռը մասամբ իր վրա վերցնի: Այս քայլը նախատեսված է թե՛ «Ազգային ծրա-

գիր», թե՛ «Ապաստանի ու միգրացիոն գործընթացի գործողությունների ազգային պլան» ծրագրերով¹⁰։ Թուրքիայի՝ աշխարհագրական սահմանափակումը վերացնելու ուղղությամբ կարևոր քայլեր են եվրոպական մի շարք երկրների հետ «տրանզիտ համաձայնագրերի»-ն անդամակցելու քայլը։ 2001 թվականին Թուրքիան Սիրիայի, Իրանի, Պակիստանի, Բանգլադեշի և մի քանի այլ երկրների հետ ստորագրեց ապօրինի միգրացիայի դեմ պայքարելու երկկողմանի պայմանագիր։ Ամեն դեպքում այս խնդրի դեմ Թուրքիան կարող է պայքարել միայն եվրոպական երկրների հետ համագործակցության դեպքում, իսկ ԵՄ իր հերթին նույնպես շահագրգռված է այս խնդրին լուծում տալու մեջ, քանի որ Թուրքիայի՝ ԵՄ անդամագրվելու դեպքում այս մեծ հոսքը կուղղվի դեպի Եվրոպա, ինչը, իհարկե, ԵՄ ձեռնտու չէ։ Այսօր էլ Թուրքիան թույլ չի տալիս UNHCR-ի գրանցում ունեցող փախստականներին երկար ժամանակ մնալ մեծ քաղաքներում և նրանց ուղարկում է դեպի գավառները¹¹։ Վերջինիս պատճառն այն է, որ Թուրքիայի Ներքին գործերի նախարարության թույլատվությամբ ապաստան հայցող անձինք կարող են բնակեցվել միայն արվարձաններում։ Նրանք բնակության թույլտվություն են ստանում 6 ամսից 1 տարի ժամկետով, մինչև որ UNHCR-ը որոշում կայացնի՝ արդյոք նրանք կարող են տեղափոխվել Եվրոպա կամ Թուրքիայի կառավարությունը նրանց արդյոք թույլ տալիս է մնալ Թուրքիայում։ Համաձայն ԹԱՄԺ-ին կից կազմված հանձնաժողովի տվյալների՝ ապաստան հայցողները Թուրքիայում հանդիպում են բազմաթիվ խնդիրների՝ կապված թե՛ իրենց ապրուստի պայմանների հետ՝ չստանալով բավարար պայմաններ իրենց ֆիզիկական գոյատևման համար (տրանսպորտի սենյակները չափազանց փոքր են, մարդաշատ, չկան պարզագույն սանիտարական պայմաններ, շատերը չունեն նույնիսկ մաքուր ջուր և սնունդ)։ Լիազորված անձինք, ապաստան ստանալու դիմումները ստանալով, դրանց ընթացք չեն տալիս, շատերին մերժում են՝ չծանոթանալով դիմումի հետ, նրանք չեն կարողանում օգտվել առողջապահական ծառայություններից, քանի որ չունեն բավարար գումար, իսկ գումար վաստակելու համար նրանց չեն տալիս աշխատանքի իրավունք, թեև հստակ սահմանված է ըստ UNHCR-ի կանոնների, որ ապաստան հայցողներին պետք է տրամադրվի աշխատանք։ Վերջին տարիներին UNHCR-ը միջոցներ է ձեռք առնում հնարավորինս խստացնելու համար ապաստանային թույլտվությունները Թուրքիայում։ Դրա պատճառն այն է, որ Թուրքիա մուտք գործողները չեն դիմում ապաստան ստանալու համար, և շարունակում են իրենց կեցությունը ապօրինի։ IOM (International organization for migrants)-ի տվյալներով 1995 թ. Թուրքիա մուտք գործած միգրանտներ-

րի 70%-ը չունեն վավեր փաստաթղթեր և չեն պատրաստվում դիմել փախստականի կարգավիճակ ստանալու համար¹²:

UNHCR-ը Թուրքիայի՝ որպես տարանցիկ երկրի համար առանձնացնում է հետևյալ ուղղությունները, որտեղ օգտագործվում է Թուրքիայի տարածքը այլ երկրներ անցնելու համար.

1. Իրան, Իրաք, Սիրիա-Թուրքիա-Բուլղարիա կամ Հունաստան-Բալկանյան երկրներ-Արմ. Եվրոպա

2. Իրան, Իրաք, Սիրիա-Թուրքիա-Բուլղարիա-Ռումինիա-Հունգարիա-Ավստրիա-Չեխիա-Սլովակիա-Գերմանիա¹³:

Մեկ այլ ևս հաճախ նկատվող ուղղությունը ջրային տարածքի միջոցով հետևյալն է. Միջերկրական կամ Էգեյան ծովի ափերից Հունաստան, Իտալիա կամ Հարավային Ֆրանսիա: Ինչ վերաբերում է փոխադրման միջոցներին, ապա կախված այն բանից, թե ինչ ճանապարհ է օգտագործվում, փոխադրման միջոց կարող են հանդիսանալ պարզազույն նավակներից, ձիերից սկսած՝ մինչև բեռնափոխադրող մեքենաները:

Իրաքի, Իրանի, Աֆղանստանի բնակիչներից բացի, Թուրքիայում ապօրինի բնակություն հաստատածների թվում կան նաև հայեր: Նրանք ՀՀ-ից մեկնում են վիզայով, սակայն վիզայի 30 օրը լրանալուց հետո հայրենիք չեն վերադառնում: Վերջիններս պատկանում են Թուրքիա մուտք գործողներ 2-րդ խմբին, քանի որ Թուրքիա են մեկնում աշխատելու նպատակով: Նրանց քանակը կոնկրետ հայտնի չէ: Թ. Չիլլե-րը հայտարարում էր 30.000, Ա. Գյուլը՝ 50.000, հետո՝ 70.000, իսկ Ռ. Էրդողանը՝ 100.000: Թվերից և ոչ մեկի աղբյուրը հայտնի չէ: ՀՀ միգրացիոն ծառայության տվյալներին եթե հետևենք, 2000-2009 թթ. Հայաստանից Թուրքիա մուտքերի ու ելքերի տարբերությամբ կստանանք 5170¹⁴:

ԹԱՄԺ կից նույն հանձնաժողովի համաձայն 1995 թվականից մինչ օրս բնակություն հաստատելու նպատակով Հայաստանից Թուրքիա մուտք գործած անձինք մեծ մասամբ կանայք են, որոնց հիմնական զբաղմունքը տվյալ երկրում մարմնավաճառությունն է: Համաձայն գեկույցի՝ 13 տարվա ընթացքում շուրջ 5909 Հայաստանի քաղաքացիներ հանդիսացող նման կանայք վտարվել են Թուրքիայից ապօրինի բնակություն հաստատելու պատճառով, մասնավորապես՝ 2007-ին՝ 800, 2008-ին՝ 500 ՀՀ քաղաքացիներ: Ըստ հանձնաժողովի անդամների՝ հայ միգրանտների կողմից ապաստան հայցելու դիմում աչքքան տարիներ ընթացքում եղել ընդամենը 1-ը, իսկ եթե դիմումներ ներկայացվեին և դրանց պատճառները համապատասխանեին, ապա այս հայերը կստանային փախստականի կարգավիճակ: Այն, որ հայ միգրանտները փախստականի դառնալու համար չեն դիմում, ունի հստակ պատճառ՝

նրանք մեկնում են Թուրքիա միայն աշխատելու նպատակով և մտադրություն ունեն կրկին Հայաստան վերադառնալու: Նրանք նույնիսկ չեն կարող դիմել փախստականի կարգավիճակ ստանալու համար, քանի որ չունեն բավարարող պատճառներ, բացի այդ նրանք դիմելու դեպքում հետ կուղարկվեն Հայաստան և այլևս Թուրքիա չեն կարողանա մուտք գործել այնքան ժամանակ, որքան Թուրքիայում ապօրինի ապրել են: Վերը նշված պատճառներից ելնելով՝ նրանցից շատերը երկար ժամանակ Հայաստան չեն վերադառնում: Ըստ գեկույցի՝ այդ կանայք հիմնականում հաստատվում են Կարսում, Արդահանում և Իգդիրում, ընդ որում մուտք են գործում Թուրքիա Վրաստանի տարածքով: Այսինքն, վիզայով մուտք են գործում, սակայն ապօրինի բնակվում:

Հայաստանի Ոստիկանության տվյալներով Թուրքիայից Հայաստան տարեկան վտարվում է տարբեր տարիքի և սեռի մոտ 50 ՀՀ քաղաքացի: Օրինակ, 2007 թ. վտարվողների թիվը եղել է 52, իսկ 2008 թ.՝ 45: Իսկ ՀՀ քաղաքացի հանդիսացող կնոջ նկատմամբ մարմնավաճառությամբ զբաղվելու կասկածանքով դատաքննություն իրականացնելու մասին: Հայաստանում Ինտերպոլի ԱԿԲ-ն տարեկան նմանատիպ մոտ հինգ գրություն է ստանում¹⁵:

Նույնիսկ պարզագույն հաշվարկի դեպքում պարզ է դառնում, որ հայերի վերաբերյալ թե՛ 30.000, թե՛ 50000 և առավել ևս 100.000-ը չափազանց ուռճացված թվեր են. Թուրքիայի վիճակագրության ազգային ինստիտուտի տվյալներով, որը իր ուսումնասիրություններում վկայակոչում է նաև ստամբուլահայ լրագրող Ալին Օզինյանը, վերջին տասը տարիների ընթացքում մուտք գործած և հետագայում Թուրքիայում մնացած հայերի թիվը հասնում է մոտ 7 հազարի, և եթե սրան գումարենք հնարավոր ևս 7 հազարի ապօրինի մուտք գործելու տարբերակը, ապա կստանանք մոտ 14-15 հազար: Այլ որևիցե պաշտոնական և հիմնավոր տվյալ այս հայերի թվաքանակի վերաբերյալ չկա:

Քանի որ հայ միգրանտների հիմնական մասը (94%) Թուրքիայում կանայք են, ուստի նրանց մեծ մասը տնայնագործներ են, հետևում են երեխաների, հիվանդների, խանութների աշխատողներ են, մի մասն էլ ոչ ստաբիլ աշխատանք է կատարում: Իսկ շատ փոքր տոկոս կազմող տղամարդիկ մեծ մասամբ աշխատանք չունեն և գալիս են Թուրքիա իրենց կանանց անվտանգության համար կամ զբաղվում են տարբեր արհեստներով, հիմնականում՝ կոշկակարությամբ: Հայ միգրանտների միջին աշխատավարձը կարող է կազմել 500\$-800\$՝ կապված այն բանի հետ, թե ինչ աշխատանք են նրանք կատարում: Հիմնականում հայերը ապրում և աշխատում են Ստամբուլի եվրոպական մասում գտնվող Քումբափը կոչվող բնակավայրում, քանի որ այստեղ համեմատաբար մատչելի բնակության վայր գտնելը հեշտ է:

Հայ աշխատավոր միգրանտները Թուրքիայում ունեն բազմաթիվ խնդիրներ: Նրանց մի շարք խնդիրներ բացահայտում է Ալին Օզինյանի սոցիոլոգիական ուսումնասիրությունը: Թուրքիայում միգրանտների շրջանում շատ մեծ խնդիրներից մեկը երեխաների կրթության և դաստիարակման հարցերն են: Շատ ծանր է հատկապես այն երեխաների իրադրությունը, որոնք ծնվել են Թուրքիայում: Համաձայն Թուրքիայի օրենսդրության՝ Թուրքիայում պետական կրթական հաստատություններում կարող են կրթություն ստանալ միայն այն մարդիկ, ովքեր հանդիսանում են Թուրքիայի Հանրապետության քաղաքացիներ կամ հատուկ թույլտվություն ունեցող միգրանտները, որոնք ապաստանի հայցով դիմում են UNHCR-ին կամ Թուրքիայի կառավարությանը: Հայ երեխաները չեն կարող հաճախել նաև հայկական համայնքի դպրոցները: Ապօրինի բնակություն հատատած հայ գույգի երեխան Թուրքիայի քաղաքացիություն կամ անձնագիր ստանալ չի կարող, սակայն նա նույնիսկ Հայաստան վերադառնալ և Հայաստանի անձնագիր ստանալ չի կարող¹⁶: Իսկ տնային պայմաններում կազմակերպված դասընթացները արդյունավետ չեն և դասագրքերն անհասկանալի են երեխաների համար: Բացի այս հայ միգրանտները չեն կարող օգտվել առողջապահական և մի շարք այլ հաստատություններից, քանի որ չունեն իրավական կարգավիճակ:

Ինչ վերաբերում է այն հարցին, թե հայ միգրանտներն ինչպիսի հարաբերություններ ունեն տեղաբնակ հայերի հետ, ապա այն մշակութային ու կենցաղային տարբերություններն ու առանձնահատկությունները, որոնք գոյություն ունեն տեղաբնակ հայերի և հայաստանցի հայերի միջև, պատճեն է առաջացնում նրանց մեջ: Բայց, իհարկե, պետք է նշել, որ թեպետ այս տարբերությունները փոքր-ինչ բարդեցնում են նրանց շփումը, սակայն տեղի հայերը մեծապես աջակցում են հայ միգրանտներին աշխատանք գտնելու և այլ հարցերում:

Թուրքիայում հայ միգրանտների խնդիրը շատ բարդ է Հայաստանի և Թուրքիայի միջև դիվանագիտական հարաբերությունների բացակայության պատճառով: Հայաստանից մեկնած անձինք թուրքական պետության կողմից որևէ պաշտպանություն չեն ստանում, հայ միգրանտների հարցը շրջանառության մեջ է դրվում միայն այն ժամանակ, երբ սրվում են հայ-թուրքական հարաբերությունները, հատկապես երբ տարբեր պետությունների պառլամենտում սկսում է քննարկվել հայոց ցեղասպանության խնդիրը: Այսինքն՝ երբ հայ միգրանտների հարցը բարձրացվում է, այն նպատակ ունի ոչ թե այդ խնդիրը լուծելու, այլ՝ հայերին Թուրքիայից վտարելու կամ քաղաքականապես օգտագործելու:

21-րդ դարում արդեն Թուրքիան իր՝ ապաստանի տրամադրման քննազավառում թևակոխել է վճռական փուլ: Որպես իր յուրահատուկ աշխարհագրական դիրքի արդյունք՝ Թուրքիայի ապաստանային համակարգի էվոլյուցիան և միգրացիոն ռեֆորմները, անկասկած, հետք կթողնեն ինչպես Թուրքիայի, Մերձավոր և Միջին Արևելքի ու Եվրոպայի, այնպես էլ այն հարյուր հազարավոր մարդկանց ճակատագրի վրա, որոնք շրջում են տարածաշրջանով՝ ավելի բարեկեցիկ կյանք գտնելու նպատակով: Ուստի, Թուրքիայում գործող օրենքները պետք է համախալատաախանցվեն Եվրոպայում փախստականների և աշխատանքային միգրանտների վերաբերյալ գործող բարձր ստանդարտներին:

LILIT BAGRATYAN
(YSU)

ON THE PROBLEM OF REFUGEES, ASYLUM SEEKERS AND ILLEGAL RESIDENTS IN TURKEY

This theme was chosen because it's one of Turkey's most important problems to be solved. A great number of immigrants and refugees, illegal residence of a lot of people, coming mostly from neighbor countries make Turkey take this process under its strict control. But the thing is that the datas in the report officially presented by Turkey's Human Rights Commission about the problems of refugees, asylum seekers and illegal residents in Turkey, actually do not correspond the reality, especially in the part where the problem about Armenians is discussed. So it needs to be reconsidered in order to meet the needs of scientific requirements.

In this article mentioned above misdeeds are underlined and are reconsidered together with other researches, studies and publications.

ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՑՈՒՆՆԵՐ

1. TÜRKİYE'DE BULUNAN MÜLTECİLER, SİĞİNMACILAR VE YASA DIŞI GÖÇMENLERİN SORUNLARINI İNCELEME RAPORU.
2. IDENTIFYING THE STATE OF ARMENIAN MIGRANTIN TURKEY http://www.epfound.am/files/epf_migration_report_feb_2010_final_march_5_1.pdf
3. Mannaert C., New Issues in Refugee Research, Working Paper No. 89, Irregular Migration and Asylum in Turkey, UNCHR, The UN Refugee Agency, Evaluation and Policy Analysis Unit, 2003, <http://www.unhcr.org/research/RESEARCH/3ebf5c054.pdf>

4. Mannaert C., New Issues in Refugee Research, Working Paper No. 89, Irregular Migration and Asylum in Turkey, UNCHR, The UN Refugee Agency, Evaluation and Policy Analysis Unit, 2003, <http://www.unhcr.org/research/RESEARCH/3ebf5c054.pdf>, p. 2.

5. Նույն տեղում, էջ 3:

6. TÜRKİYE'DE BULUNAN MÜLTECİLER, SIĞINMACILAR VE YASA DIŞI GÖÇMENLERİN SORUNLARINI İNCELEME RAPORU, s. 47.

7. Նույն տեղում էջ 48:

8. Նույն տեղում, էջ 47:

9. Նույն տեղում, էջ 49:

10. Նույն տեղում, էջ 285:

11. About Refugees > Publications & Archives > World Refugee Survey
<http://www.refugees.org/countryreports.aspx?id=2368>

12. IOM, op. cit., p. 20.

13. Mannaert C., New Issues in Refugee Research, Working Paper No. 89, Irregular Migration and Asylum in Turkey, UNCHR, The UN Refugee Agency, Evaluation and Policy Analysis Unit, 2003, <http://www.unhcr.org/research/RESEARCH/3ebf5c054.pdf>, p. 4.

14. Էրդողանը Թուրքիայում անօրինական բնակվող հայաստանցիների թիվը հասցրել է 100 հազարի, <http://www.tert.am/am/news/2010/02/01/illegal/>, 01.02.2010.

15. Հայաստանի ոստիկանությունը հերքում է Թուրքիայից 6000 հայերի արտաքսման փաստը, <http://news.am/arm/news/23192.html>, 23.06.2010.

16. IDENTIFYING THE STATE OF ARMENIAN MIGRANTIN TURKEY
http://www.epfound.am/files/epf_migration_report_feb_2010_final_march_5_1.pdf, p. 21